

כיצד לבחור מקצוע לפרנסה-סבלנות בענין הפרנסה

1 חובת הלבבות סוף פרק ג משער הביטחון

מאחר שה' הוא המפרנס של האדם, ועל האדם לעסוק בצרכי פרנסתו רק כדי לקיים בזה את רצון ה', כדוד לבחר לעצמו מקצוע שיש לו נטיה אליו ושוא נוח לו, וגם אם לפעמים אין לו מסקצוע זה די שרנסתו, אין לו צורך ולא היצלת לעבור למקצוע אחר, שהרי לא המקצוע הוא המפרנס אותו, אלא ה' הוא המפרנס אותו, ואם רצון ה' לפרנס אותו יותר ברות, כדוד ותבדל לעשות זאת גם על ידי אותו המקצוע שהוא בחר לעצמו. — ההתעסקות בפרנסה סתוף השקפה זו, לא רק שאין היא עומדת בסתירה עם הבטחון בה', אלא היא אף נחשבת למצוה, שה' משלם עבורה שכר.

ומאחר שהוכחנו כי מחובת בני האדם לחזר אחר אמצעים שיחפרנסו על נדמ, נבאר עתה כי אין האדם חייב לחזר אחר כל אחד מאמצעי הפרנסה הבאים לידי, אלא כדוד לבחר לעצמו את אותו האמצעי שהוא מתאים ביותר להכונותיו. שהרי אמצעי הפרנסה רבים הם, ישנם באלה שהם קלים, וטעונים רק טרחה מועטה, כגון מסחר בחנות, או מלאכה השעונה רק מעט טרחה, כגון החיטות, הרקמה, הכתיבה, החסנת סחורות, ותווד קבלנים ופועלים לעבודת חקלאות. וישנם אמצעי פרנסה השעונים יגיעה וטרחה, כגון עבוד עורות, תציבת הברזל והנחשת מהמכרות, זקוק הכסף על ידי עפרת, טעינת משאות כבדים, נסיעה תמידית בדרכים רחוקות, עבוד האדמה וחרושתה, וכיוצא בזה. ואותו אדם שגופו חזק

ושכלו חלש, מתאימים לו אמצעי פרנסה השעונים יגיעה גופנית כפי שהוא יכול לסבל. אבל מי שגופו חלש ושכלו חזק, אל יבקש אמצעי פרנסה המוגע את גופו, אלא יבחר לעצמו אמצעי בזה שהוא קל לגופו, שיוכל לעסוק בו תמיד.

ורבץ אדם יש השוקה ונטיה למקצוע או למסחר מסים, יותר מאשר למקצועות וענפי מסחר אחרים, מפני שהאל הטביע בו אהבה וחבה לאותו מקצוע או מסחר, וכן הוא גם אצל שאר בעלי החיים, בכל אחד הטביע ה' נטיה משלו, למשל, לחתול נתן ה' טבע לצוד עכברים, לנץ נתן ה' טבע לצוד עופות, לאיל נתן ה' טבע לצוד נחשים, וכן ישנם עופות הצדים רק דגים. וכן נתן ה' לכל מין ומין מבעלי החיים נטיה והאנה אל אחד ממיני הצמחים ובעלי החיים, כדי שנטיה זו תהיה האמצעי למחיתו. והתאים ה' את מבנה הגוף והאברים של כל מין ומין מבעלי החיים לנטיה שלהם. למשל, לעוף הצד דגים כרא ה' פה ארוך ושוקים ארוכות, ולאריה הגוזן מדריסת חיות, כרא ה' שנים ועפרנים חזקות. ואלו לבעלי החיים הגזונים מהצמחים לא נתן ה' כלי ציד וטרף.

ויבדוטה לרגמה זו תמצא, שכל אדם מסגל למקצוע או מסחר מסים, בהתאם למדותיו ומבנה גופו, ומי שמוצא במדותיו ובטבעו תשוקה אל מקצוע מסים, וגופו מתאים אליו, והוא מסגל לסבל את היגיעה הדרושה למעגו, יחזר

אחרי אותו מקצוע, ויעשה אותו אמצעי להשגת מחיתו, ויעסק בו כרצון, בין
כשהוא מצליח בו ובין כשהוא לא מצליח בו, ולא ימאס בו גם אם לפעמים אין
לו ממנו די פרנסתו, אלא יבטח באלהים שימציא לו את פרנסתו כל ימי חייו.

ובאשר מחשבותיו וגופו עסוקים באחד מאמצעי הפרנסה, או בהשתדלות להשיג
אמצעי זה, תהיה בונתו לקיים את מצות הבורא שצוה לאדם לעסוק
באמצעים גשמיים לשם עבוד האדמה, חרישתה וריעתה, כמו שכתוב (בראשית
ב טו): ויקח ה' אלהים את האדם וניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, וצוה
להשתמש בשאר בעלי החיים^{יח} לצרכיו ותזונתו ולבנית מדינות והקנת מזון, וצוה
לשאת אשה כדי להוליד בנים. — וכשהוא מכון בדברים אלה לשם שמים, הוא
יקבל שכר על זה, בין אם הוציא את שאיפתו לפעל, ובין אם לא הוציא את
שאיפתו לפעל, כמו שכתוב (תהלים קכח ב): יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך.
ואמרו רבותינו ז"ל (אבות ב יב): וכל מעשיך יהיו לשם שמים, ובטחוננו באלהים
ישאר שלם, ולא יפגם במאומה בזה שהוא מעשה להשיג אמצעים שיפרנס על
ידם, אם הוא מכון בלבו ובמצפונו לעשות זאת לשם שמים.

פתחי לב

נח. ויצויה להשתמש בשאר בעלי החיים וכו' ויצויה לשאת אשה, כמו שנאמר ובראשית א ח: ויאמר
להם אלהים פרו ורבו וגו' ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו' (המלקט)

וא"י יחשב האדם כי פרנסתו תלויה באמצעי מסים, ושם יעדר ממנו אותו
אמצעי לא תבוא פרנסתו על-ידי אמצעי אחר, אלא יבטח על האלהים
בפרנסתו, וידע כי כל האמצעים שוים אצל הבורא, ובכדו לפרנס אותו על-ידי
איזה אמצעי שירצה, ובכל זמן שירצה, באיזה אופן שירצה, כמו שאמר הכתוב
(שמואל-א יד ו): כי אין להי מעצור להושיע ברכ או במעט, ונאמר (דברים ח יח):
כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל, ונאמר (דברים י ח): לא בחיל ולא בכח כי אם
ברוחי אמר ה' צבאות.

2 צדקת הצדיק קפא - הרצון והחשק של האדם מבטא את יעודו

כל אדם יש לו חמדה מיוחדת ובאותו דבר שחמדתו ותאוותו גוברת ביותר בדבר
זה עצמו הוא כלי מוכן לקבל ברכת ה' אם ישוב אל ה' בכל ליבו היינו להכיר
שחמדה זו הנוטעה בו מה' יתברך הוא. וזה שאמרו ז"ל (ב"ב קי.) ע"פ ושואל
וגו' נגיד על האוצרות. כיוון שראה דוד שממון חביבה עליו ביותר מינהו על

האוצרות כו' והרי האוצרות אין שלו ולא נתן לו האוצרות כלל ובמה השביע חמדתו אם בשביל פרס שקיבל ה"ה אם הי' ממונה על דבר אחר. אך באמת דרשו שם ושבואל ששב בכל לבו והתשובה היינו שמשיב חמדה זו למקורה ומכיר שלו יתברך הכסף והזהב. ולכך הוא ראוי להיות על האוצרות דדוד המע"ה שמלכותו מידת מלכות שמים וכל מינוי הינו שהממונה על אותו הדבר הי' מכיר ויודע להקנות הכל לעליון קונה שמיים וארץ. וגם ברכה באוצרות בא על ידו כיוון שיצרו הש"י בבריאה חומד ממון ע"כ יש בו כח עצום בזה וכיוון ששב בכל ליבו הרי ברכת ה' בממון על ידו.

3 ברכות דף סד - א

אמר ר' אבין הלוי כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו וכל הנדחה מפני השעה שעה נדחת מפניו

4. עין איה ברכות שנ

כל אדם המוכן לפעול גדולות הוא חש בנפשו איזה כשרון פנימי לזה, וזה הכשרון מעורר אותו לבא למטרתו, להוציא מן הכח אל הפועל. אבל האדם יוכל להרגיש את תכונתו ג"כ ע"פ הכנה שיש לו לאיזה מעלה, אע"פ שלא הוציאה מן הכח אל הפועל, אלא שהוא מוכן לזה וצריך ע"ז זמן שיוציא את הכנתו יפה אל הפועל, ואז יהי' מוכן למה שהוא חש בנפשו. ע"כ אם יהי' דוחק את השעה, לבא למה שחש לה בנפשו הכנה והוא עדיין לא השלים חוקו, ואז באמת אינו ראוי עדיין לאותה המעלה, ע"כ יזדמנו לו על דרכו פגעים ומכשולות. כי בהשגחת השם ית' ישמר הכלל מהנהגה שאינה הגונה להם, אבל הנדחה מפני השעה, הוא מרגיש שהוא אמנם מוכן לפעול ולהנהיג, אבל עם זה חושד א"ע שהרגשתו בעצמו באה לו בגלל תכונת נפשו בתור הכנה, ושמה עדיין לא השלים חק ההכנה ההיא להוציאה אל הפועל כראוי, הוא יוסיף שלימות [וקרוב] לשלמותו, כן תרבה אושרה של הנהגתו להצלחת הרבים, ותהי' שעה עומדת לו, כי הדבר המוכן לרבים יצלח בחפץ ד', ועין השגחתו הגדולה מאד בענין כללי עוד ביתר שאת מענין פרטי